

af sendenettet og TV 2-regionernes etablering af et regionalt baseret netværk samt de øvrige forudsætninger i rapporterne?»
(Forespørgsel nr. F 48).

Medlemmer af Folketinget Eyvind Vesselbo (V), Helle Sjelle (KF) og Jørn Dohrmann (DF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til økonomi- og erhvervsministeren og miljøministeren:

»Hvorledes vil regeringen sikre en opfyldelse af Danmarks forpligtelse til at reducere udledningen af drivhusgasser?«
(Forespørgsel nr. F 49).

Ministeren for ligestilling (Henriette Kjær) har meddelt mig, at hun ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig:

Redegørelse for ligestilling 2002 og Perspektiv- og handlingsplan for ligestilling 2003.
(Redegørelse nr. R 8).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Jeg foreslår, at forhandlingen om denne redegørelse finder sted tirsdag den 1. april 2003. Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte dette forslag som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 44:

Forespørgsel til kulturministeren [om kulturbevaringsområdet].

Af Ole Sohn (SF) og Aage Frandsen (SF).
(Forespørgslen er anmeldt 25/2 2003).

Første næstformand (Svend Auken):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykkedertil som givet. (*Ophold*). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 118: Forslag til lov om ændring af lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. (Ophævelse af krav om ægteskab m.v. i forbindelse med kunstig befrugtning).

Af Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) og Line Barfod (EL).
(FremSAT 11/12 2002).

Lovforslaget sattes til forhandling

Forhandling

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Dette lovforslag, som Enhedslisten har fremsat, er jo på mange måder en gammel kending, for det er et spørgsmål, som har været behandlet flere gange her i Tinget. Jeg har set en lille smule på historien bag bestemmelsen, som jeg vil tillade mig kort at ride op:

I 1997 behandlede det oprindelige lovforslag om kunstig befrugtning. Selve forslaget indeholdt ikke noget krav om, at folk skulle være gift eller leve i et ægteskabslignende forhold for at blive behandlet med kunstig befrugtning af en læge eller under en læges ansvar.

Ved lovforslagets anden behandling blev der indsat en bestemmelse i § 3, der medførte, at kun personer, der levede i heteroseksuelle parforhold, kunne modtage behandling med kunstig befrugtning.

Da loven skulle til tredje behandling, forsøgte nogle folketingsmedlemmer at få vedtaget et ændringsforslag, så denne bestemmelse udgik, men det lykkedes som bekendt ikke, og loven blev vedtaget med sit nuværende indhold.

Kl. 10.05

Det næste, der skete, var, at nogle folketingsmedlemmer i foråret 1998 fremsatte forslag om ændring af lovens § 3, således at parforholdskravet ophævedes. Det forslag fik ikke flertal i Folketinget.

Da loven om kunstig befrugtning skulle revideres i folketingsåret 1999-2000 kom der en række forslag til ændringer, heriblandt også – altså for tredje gang – forslaget om ophævelse af parforholdskravet. Afstemningen efter forslagens anden behandling viste, at der ikke var flertal for ændringen.

Vi har altså igennem de sidste 5-6 år haft dette spørgsmål, som vi nu igen tager hul på her i dag, på bordet mange gange, uden at der blev skabt et flertal for at give alle kvinder mulighed for behandling med kunstig befrugtning under en læges ansvar.

Hvad er så grunden til det? Jeg tror, at der er flere forskellige forhold, der spiller ind, når man skal overveje dette forslag. Jeg tror også, at en række folketingsmedlemmer har haft vidt forskellige motiver til at indtage den position, man historisk har indtaget til dette forslag.

Det fremhæves ofte, at bestemmelsen om, at par kun kan blive behandlet med kunstig befrugtning, hvis de lever i et heteroseksuelt parforhold, kan opfattes som diskrimination af de personer, der har valgt en anden måde at indrette deres liv på; en diskrimination, der går på ret til sygebehandling, uacceptabel behandling af en gruppe med anden seksuel observans og forskelsbehandling uden beviser for dårligere opvækst for kommende børn.

Jeg vil gerne sige, at efter regeringens opfattelse er det vigtigste i denne sag ikke den vinkel, men derimod barnets vinkel. Der findes næppe lærde afhandlinger, der med bestemthed viser, at det skulle være »dårligt« at vokse op i en anderledes familie, og at børn i den slags familier ender med en opvækst, som vi ikke kan være bekendt. Men i udgangspunktet er det nu engang sådan, at det fortsat er kernefamilien, der er den stabile ramme om familiedannelsen i Danmark, og det udgangspunkt ønsker regeringen sådan set at holde fast i, nemlig retten til, at alle børn har en far og en mor.

Når vi som samfund skal beslutte vilkårene for behandling med kunstig befrugtning, må vi holde os for øje, at vi vælger det, som vi med størst sandsynlighed mener vil give den sikreste og tryggeste opvækst for et barn, der jo ikke har nogen mulighed for selv at vælge. Og her er kernefamilien eller retten til en mor og en far i hvert fald en stærk indikator for vort valg.

Så ved jeg godt, at det ofte fremhæves, at et barn jo ikke kan regne med en opvækst med en mor og en far og slet ikke en opvækst med den samme mor og far hele vejen igennem. Død og skilsmisse kan på afgørende vis ændre forudsætningerne. Men det faktum skal jo ikke få os til ukritisk at tage afsæt i denne argumentation.

Jeg synes, at der er stor principiel forskel på, om et heteroseksuelt parforhold ender med skilsmisse, eller om det allerede fra begyndelsen er meningen, at barnet skal vokse op i en anden

type samlivsform end en kernefamilie, om det allerede fra begyndelsen er besluttet, at barnet skal afskrives muligheden for både at have en far og en mor.

Så nævnes der også et andet argument, som ofte bringes ind i diskussionen om kunstig befrugtning, og det er sammenligningen med adoption, hvor det jo i dag bl.a. er muligt for enlige at adoptere, og hvad er så logikken i, at vi tillader enlige at adoptere, hvis vi ikke tillader, jeg havde nær sagt, enlige at få børn?

Jeg synes, at vi bør vurdere adoptionssituationen på en anden måde, for her er der jo ikke tale om et ufødt barn, som vi tager stilling til. Der er tale om et født barn, som derfor kræver en indsats fra samfundets side, det være sig nationalt eller globalt. Det kan være bedre for et barn at blive adopteret af en enlig end at tilbringe sit liv f.eks. på et børnehjem uden nær tilknytning til egen familie. Jeg synes, der er stor principiel forskel på den situation og den situation, hvor vi bringer børn til verden gennem kunstig befrugtning.

Derfor må jeg sammenfattende sige, at regeringen ikke kan støtte forslaget fra Enhedslisten.

Første næstformand (Svend Auken):

Der er tre korte bemærkninger. Den første er fru Pernille Rosenkrantz-Theil, derefter hr. Kamal Qureshi og fru Lise Hækkerup.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

I forbindelse med at vi diskuterede, hvorvidt det i fremtiden skulle være tilladt for homoseksuelle at adoptere, sagde regeringspartierne, at en af årsagerne til, at man gik imod, var, at man mente, at der kunne opstå problemer med, at et barn fra et andet land eksempelvis kom til Danmark og boede hos homoseksuelle forældre, hvorved man satte barnet i en situation, hvor det var udsat for en såkaldt dobbeltdisponering for mobning.

Kl. 10.10

Nu er vi så i en situation, hvor barnet faktisk ville være det biologiske barn, i hvert fald til den ene af forældrene, og så må man sige, at situationen er anderledes. Ikke desto mindre hører jeg den samme argumentation, nemlig den her med moderen og faderen.

Jeg mener, at det, der ligger til grund, når man sammenholder det, ministeren siger her, med den debat, vi havde sidst, er et spørgsmål om, at man i bund og grund mener, at det er dår-

ligere for børn at vokse op i homoseksuelle familier end i heteroseksuelle.

Jeg vil til det sige, at i England lavede man en undersøgelse i forbindelse med, at man ændrede adoptionsloven, og i den undersøgelse blev det konkluderet, at børnene havde præcis samme sociale udvikling som alle andre børn, selv om de voksede op i en homoseksuel familie. På den baggrund gennemførte de en adoptionslovgivning, fordi der ikke var nogen saglig begrundelse for, at børnene ikke skulle kunne vokse op i den familieform.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg bliver ligesom nødt til at slå op i denne her meget store Nudansk Ordbog for at finde, hvad ordet liberal i sin oprindelse betyder. Der står her, at det betyder frisindet. Men jeg kan ikke se noget som helst frisind i det, ministeren lægger op til, når det er sådan, at ministeren mener, at det skal være en statsopgave at definere, hvilket familieforhold der skal være det rigtige. Jeg behøver sådan set ikke forholde mig til, om ministeren mener, at det bedste er at leve i en kernefamilie eller ej.

Vi har altså bare en situation i Danmark i dag, hvor hvert fjerde barn lever i et hjem, som ikke består af en mor og en far. Og så synes jeg da på ingen måde, at det er frisind, at ministeren synes, at det altså ikke er det bedste, for det bedste er altså, at børn vokser op i en kernefamilie.

Jeg kan ikke forstå, hvordan det hænger sammen med ordet liberal, som ministerens parti kalder sig.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Lise Hækkerup, og derefter er det ministeren.

(Kort bemærkning).

Lise Hækkerup (S):

Barnets vinkel, sagde ministeren, og ministeren fortsatte så med, at kernefamilien er den stabile ramme i et barns liv eller bør være det.

Jeg deler ikke ministerens opfattelse. For mig at se er det væsentligt og afgørende, at barnet er elsket af voksne. De voksne kan så være to kvinder, to mænd, en mand eller en kvinde. Vi har i dag legitimerede registrerede parforhold. En logisk konsekvens ville for mig altså være, at de parforhold også ville kunne få lejlighed til at få børn.

(Kort bemærkning).

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Må jeg ikke sige til hr. Kamal Qureshi, at jeg tror sådan set af mange grunde, at jeg er nærmere til at definere, hvad der er liberal politik, end hr. Kamal Qureshi er. Der er sådan set ikke noget perspektiv i at begynde at slå hinanden i hovedet med ordbøger, bevingede ord eller krydsordbøger, eller hvad man nu har taget med til lejligheden. Det er ikke et spørgsmål om frisind eller ikkefrisind.

Jeg står for en meget frisindet linje. Jeg kunne ikke drømme om at blande mig i, hvordan folk indretter deres hverdagsliv. Om de bor i parforhold, eller om de papirløst etablerer familier, der er konstrueret på alle mulige andre måder, kunne jeg ikke drømme om at blande mig i.

Det her handler så om, hvornår samfundet skal gå ind og sanktionere og skabe en positiv mulighed for, at vi stiller samfundets ressourcer til rådighed til kunstig befrugtning. Her har regeringen bare det udgangspunkt, som ikke er til diskussion – altså ikke er til diskussion i regeringen – at et barn som udgangspunkt har krav på at have en mor og en far.

Om den mor og far så træffer beslutning om at indrette en tilværelse, der skaber sikkerhed for, at barnet oplever en mor og far i hverdagen hele dagen og hele livet, eller om de organiserer sig på anden vis, bliver skilt eller går fra hinanden, har vi jo ingen mulighed for at blande os i, og jeg kunne heller ikke drømme om at gøre det. Men vores udgangspositionen er, at vi mener, at et barn har krav på at have en mor og en far, og deraf følger sådan set den slutning, jeg har draget.

Kl. 10.15

Det kan man godt kradse meget mere i, og det kan man være fordomsfuld over for, men så træder man vel i virkeligheden selv frisindet under fode.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Nu siger ministeren, at han ikke kunne drømme om at blande sig i, hvordan folk etablerer sig. Det synes jeg er et ganske fantastisk udgangspunkt, det synes jeg er et rigtigt udgangspunkt.

Det, der bare undrer mig, er så, hvorfor man i 1997 afskaffede lesbisk mulighed for at få kunstig befrugtning. Det er jo ikke sådan, at hvis det her forslag blev vedtaget, ville vi gå fra en tilstand, hvor man ikke kunne få det, til, at man

kunne få det for første gang i historien. Det var faktisk sådan, at man frem til 1997 som lesbisk og som enlig kunne modtage kunstig befrugtning på lige fod med heteroseksuelle par.

Jeg vil gerne spørge ministeren: Hvorfor var det i 1997, da ministerens parti godkendte forslaget om kunstig befrugtning, så væsentligt fra statens side at blande sig i, hvordan folk etablerer sig?

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Jeg synes, at ministeren glemmer en meget vigtig detalje, og det er, at børn i dag faktisk også fødes i homoseksuelle familier. Det er muligt i dag at få en insemination udført af alle lige fra cykelsmeden til jordemoderen. Det er bare ikke muligt at gå ned til sin læge og få det gjort af en lægefaglig person. Det er sådan set den eneste forskel, der er i dag.

Jeg er meget enig i, at et barn har krav på to forældre, har ret til at kende sit biologiske ophav, har ret til at vide, hvem dets forældre er. Men det er vel ikke et spørgsmål om, hvorvidt lesbiske skal have ret til insemination eller ej, men vel i bund og grund mere et spørgsmål om, hvorvidt man i fremtiden vil have en lov om donoranonymitet.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg vil nu sætte et meget stort spørgsmålstegn ved, om ministeren er den rette til at afgøre, hvad det vil sige at være frisindet. Det, jeg i hvert fald kan konstatere, er, at ministeren tager det udgangspunkt, som lyder meget fint, nemlig at ministeren ikke vil blande sig, men ikke desto mindre gør ministeren lige præcis det, for det er sådan, at den nuværende lovgivning, som ministeren vil bevare, netop gør det. Hvis en kvinde kommer op til en læge og har behov for at få hjælp til at blive gravid, så er situationen i dag, at man skal kigge på hendes partner, ikke på kvinden alene. Det er ikke sådan, at man siger, at hvis du ikke kan blive gravid ved hjælp af din partner, så skal du have de samme vilkår for at kunne få den hjælp, som det offentlige tilbyder i dag.

Jeg gør ikke det her til en diskussion om, hvorvidt det offentlige overhovedet skal tilbyde kunstig befrugtning eller ej, det er en anden diskussion. I den situation, vi bare er i i dag, er det sådan, at der bliver lægen nødt til at spørge, hvordan partnerens seksualitet er, partnerens

køn er, for at kunne forholde sig til den kvinde, som ønsker at få offentlig hjælp til at blive gravid, hvis partneren ikke kan gøre hende gravid. Det er da at gå ind og blande sig i, hvordan folk indretter deres liv.

Første næstformand (Svend Auken):

Inden ministeren får ordet, vil jeg lige gøre opmærksom på, at vi prøver at få standset det børende X her af hensyn til afvikling af forhandlingerne.

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Hr. Kamal Qureshi siger, at det er forkert, at man i forbindelse med en lægelig stillingtagen til kunstig befrugtning skal forholde sig til partnerens situation. Det er jeg ikke enig i. Jeg synes sådan set godt, man kunne overveje, om man i et videre omfang skulle forholde sig til partnerens situation.

Derfor vil jeg også gerne her tilkendegive, at der er en række spørgsmål i lov om kunstig befrugtning, som det kunne være relevant at underkaste et nærmere eftersyn og en nærmere sammenhængende diskussion, bl.a. det spørgsmål, fru Sophie Hæstorp Andersen rejser. Det handler jo dybest set om at hjælpe nogle mennesker til at få nogle børn, de ellers ikke ville få, uanset om det så sker i det lægefaglige system via lov om kunstig befrugtning, eller det sker via adoptionssystemet, og der har vi p.t. meget forskellige indfaldsvinkler.

Hvis man skal have det offentliges hjælp til at adoptere børn, som er født, og som måske lever under kummerlige vilkår, hvor selv nye, mindre kummerlige vilkår måske kunne være af det bedre – nu snakker jeg ikke om seksualitet og parforhold, nu snakker jeg om materiel standard m.v. – så går vi meget striks til værks for at vurdere folks forældreevne. Det gør vi.

Kl. 10.20

Når vi bevæger os over i dette system, hvor vi hjælper folk med at få børn, som ikke er født, så har vi intet forældreegnethedskriterium overhovedet. Så bliver det de hvide kitlers verden, hvor det alene bliver et spørgsmål om fertilitet, æg-løsning, og hvad ved jeg, men hvor vi sådan set overhovedet ikke forholder os til, om det barn, vi nu bringer til verden, som ellers ikke ville komme til verden, bringes ind i en sammenhæng, hvor der er tale om forældreegnethed eller ej.

Det siger jeg ikke som et element i denne diskussion snævert om det at leve i et heteroseksuelt eller et ikkeheteroseksuelt parforhold. Jeg taler simpelt hen om det meget bredere med det udgangspunkt, at børn skal have en god opvækst.

Derfor synes jeg sådan set, det er forkert, som hr. Kamal Qureshi gør, fuldstændigt at afskrive fornuften i, at man også ser på partnerens situation, og jeg snakker altså ikke her om partnerens seksuelle situation snævert, jeg snakker meget bredere.

Derfor forekommer det mig fornuftigt, at Folketinget på et tidspunkt får en mulighed for at diskutere lov om kunstig befrugtning igennem sammenhængende med alle de aspekter, der kunne vejes ind.

Jeg vil gerne her tilkendegive, at det sådan set er min tanke at skabe en sådan lejlighed i næste folketingsssamling, for hvis vi bare plukker enkeltvis i paragraf efter paragraf, så er det jo, vi kommer i den situation, som er situationen nu, nemlig at der ikke er konsistens i lovgivningen.

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil har jo en pointe i, at man altså i nogle sammenhænge godt kan få hjælp til kunstig befrugtning helt uagtet, hvad det er for en familiemæssig situation, man lever i, af noget sundhedsfagligt personale, men ikke af en læge. Jamen det er da ulogisk. Men den ene ulogiske slutning behøver jo ikke nødvendigvis at føre til den næste.

Regeringen har det udgangspunkt, jeg har tilkendegivet. Jeg vil også gerne indrømme, at der er ulogiske elementer i loven, som den tager sig ud p.t. Det skal vi ikke løse ved at gå videre ad den vej. Det skal vi løse ved at skabe en mulighed for, at Folketinget samlet kan få diskuteret lov om kunstig befrugtning.

Første næstformand (Svend Auken):

Ja, så er der en ny tredje omgang. Fru Pernille Rosenkrantz-Theil og derefter hr. Kamal Qureshi.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Jeg ved ikke, om vi ville være enige i konklusionerne af sådan en debat, men jeg er enig i, at det ville være en god idé at tage en samlet debat om kunstig befrugtning på et tidspunkt.

Det skal siges, at jeg var en af dem, der oprindeligt var imod, at der overhovedet skulle være en lov om kunstig befrugtning, fordi jeg ikke bryder mig om kunstig befrugtning.

Derfor kan det måske synes lidt mærkværdigt, at jeg fremsætter et forslag om, at andre grupper også skal have adgang til kunstig befrugtning, men min logik er i og for sig meget logisk. Det handler nemlig om, at når der er mulighed for kunstig befrugtning, så skal der ikke være grupper, som er undtaget muligheden for kunstig befrugtning, altså en ligestilling.

Man kan jo godt være enig med ministeren i, at der måske skulle være nogle kriterier for forældreegnethed a la det, der er omkring adoption. De skal så gælde alle. Det ligger også i det forslag, jeg har fremsat om homoseksuelles mulighed for adoption, at de skal gennemgå præcis samme procedure.

Så det, der ligger i det her forslag, er ikke en stillingtagen til hverken donoranonymitet eller forhold omkring forældreegnethed. Der ligger alene diskussionen om ligestilling mellem homoseksuelle og heteroseksuelle.

Ønsker man at ændre på de andre forhold, synes jeg, vi skal tage den debat separat.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Nu synes jeg jo, at ministeren gør det, en erfaren politiker som ministeren jo kan gøre, nemlig ikke at forholde sig til det, som jeg helt præcist sagde, nemlig at jeg ikke syntes, at kønnet på partneren var et relevant kriterium for at vurdere forældreegnethed.

Jeg synes, det er helt relevant at vurdere forældreegnethed. Det er helt relevant, at man går ind og spørger: Hvad er det for en familie, som det barn, der skal bringes til verden, skal vokse op i? Det er fair nok. Men ifølge alle internationale undersøgelser er det ikke et relevant kriterium, ikke et fornuftigt kriterium at se på, hvilket køn partneren til den kvinde, som skal have hjælp, har.

Reelt set kommer vi nu bare til at udskyde det, og så tager vi en eller anden større diskussion, som så kan føre til et eller andet andet.

Kl. 10.25

Problemet er bare, at lige nu har vi en situation, hvor det faktisk er relativt enkelt. Det kræver egentlig en meget, meget enkel ændring af den eksisterende lovgivning at få fjernet den forskelsbehandling, der i dag sker af de homoseksuelle. Det er meget simpelt at gøre det, og det synes jeg vi skal starte med nu, og så kan vi tage den større diskussion ved en senere lejlighed.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Sophie Hæstorp Andersen, så er det ministeren, og så går vi over til ordførerne.

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Jeg vil da også sige, at når ministeren tilkendegiver nu, at man i det næste folketingsår gerne vil tage en større diskussion af loven om kunstig befrugtning, så stiller vi os da også meget positivt over for det, men er måske ligesom fru Pernille Rosenkrantz-Theil lidt nervøse for, om vi bliver enige. Men det må jo ligge til den tid.

Jeg synes egentlig ikke, ministeren før svarede på det, jeg sagde, at børn rent faktisk i dag fødes i homoseksuelle familier, og at insemination fra en partner eller fra en anden faktisk i dag allerede foretages og kan foretages af alle fra cykelsmeden til jordemoderen, men bare ikke af lægen.

Den logiske konsekvens ville jo så være, og det kunne ministeren måske så sige, at man har tænkt sig at foreslå til efteråret, at man helt skal lukke af, man skal simpelt hen gå ind også i de små køkkener og sige: Insemination af lesbiske er forbudt overalt. Eller hvad er det, man har tænkt sig at gøre?

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Jeg mener faktisk, at jeg over for fru Sophie Hæstorp Andersen i mit sidste svar erkendte, at der er nogle ulogiske elementer i loven, som den tager sig ud nu. Den historiske baggrund for det er jo ikke mindst lovens tilblivelse, hvor et antal meget forskelligartede ændringsforslag blev sat under afstemning af nogle grupper, der alle var frit stillede, og med et tidspres, der gjorde, at blækket dårligt var tørt på lovforslaget, som det tog sig ud efter andenbehandlingen, før man gik i gang med tredjebehandlingen.

Det er sådan set for mig et selvstændigt argument for, at den dag snart må komme, hvor vi ser på den lov i en sammenhæng, for fru Sophie Hæstorp Andersen har selvfølgelig ret i, at hvis man har det grundsynspunkt, at børn skal have retten til at kende deres biologiske far og biologiske mor, i hvert fald så langt man kan sige, det offentlige har indflydelse på det, fordi det rækker jo kun et stykke, så må det selvfølgelig gælde med samme gennemslag, uanset om det foregår med én sundhedsperson eller en anden sundhedsperson. Det er jo klart, det er jeg sådan set principielt enig i.

For mig personligt vil jeg også gerne sige, at der er jo stor forskel på, om man iagttager forslaget fra Enhedslisten i relation til en lovgivning, hvor vi har donoranonymitet, eller i relation til en lovgivning, hvor vi ikke havde det. Hvis man har det udgangspunkt, at børn har krav på at vide, hvem deres biologiske far og biologiske mor er, så kan det ikke lade sig gøre ved, at man følger forslaget her, og loven i øvrigt er uændret, for det betyder altså, at der fødes børn, som ikke har en kinamands chance for at vide, hvem deres far er, og som altså heller ikke fødes i en familie, hvor man kan sige, at der efter en almindelig pater est-regel er en anden mand, der træder i den biologiske fars sted. Sådan er situationen.

Det er derfor, det giver mig en god mening at skabe et rum, hvor Folketinget i god ro og orden og med en tidskadence, der gør, at Folketinget kan nå at se, hvad effekten er af Folketingets umiddelbare holdning til en række ændringsforslag, der bringes i spil, før man tager endegyldig stilling til en lovgivning.

Der er næsten legio udestående spørgsmål i lov om kunstig befrugtning, som det er interessant at kigge på: præimplantationsdiagnostiske spørgsmål, spørgsmål om nedfrysningstid for æg, spørgsmål om det med parforholdskravet, jeg her har bragt op, spørgsmål om ligestilling over til adoption i øvrigt, spørgsmålet om, hvad vores holdning er til kunstig befrugtning af folk med livstruende sygdomme, altså hele den diskussion, der også har kørt, om det er moralsk forsvarligt at hjælpe en familie med kunstig befrugtning, hvis man har en stensikker prognose for, at en af forældrene er død i løbet af meget kort tid. Der er et hav af spørgsmål.

Der er i det hele taget også hele det grundlæggende spørgsmål om, hvorvidt det her skal være en forbudslov, eller hvorvidt man parallelt med det her skulle have en slags offentlig service.

Jeg vil gerne sige også for mig personligt, at der jo er stor forskel på, om vi regulerer, hvad der er ret og ikke ret i det her samfund, og vi så sideløbende tager stilling til, hvad det så er, det offentlige tilbyder af service, hvor det er, vi bruger skatteborgernes penge.

Der er mange spørgsmål, og jeg vil gerne her tilkendegive over for Folketinget, at det er min agt at skabe et sådant rum for en samlet diskussion om alle disse spørgsmål i næste samling.

Jens Christian Larsen (V):

Det fremsatte lovforslag er det fjerde forsøg på at få § 3 i loven om kunstig befrugtning ophævet.

Der kan fremføres mange argumenter for og imod. Det har vi lige hørt. Jeg hæfter mig ved, at § 3 i den oprindelige lov blev indføjet bl.a. med henvisning til FN's børnekonvention om barnets tarv og til det Danske Center for Menneskerettigheder, der har formuleret sig sådan:

»Det må antages at være barnets tarv at have både en far og en mor.«

Jeg er enig i denne principielle grundholdning, og jeg finder ikke, at forholdene omkring hensynet til barnet har ændret sig.

En lovgivning om kunstig befrugtning må nødvendigvis også tage udgangspunkt i det naturlige for det kommende barn, og det naturlige er nu engang at have en far og en mor. En lovgivning, der tager udgangspunkt i noget andet, kan meget let komme, kan vi sige, i strid med den grundlæggende opfattelse af kernefamilien med en mor og en far, andet vil rokke ved fundamentet i vort samfund.

Det er den overvejende holdning i Venstre, og derfor kan jeg ikke umiddelbart støtte lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg vil meget gerne spørge Venstres ordfører om ting. Den ene er: Kan Venstres ordfører dokumentere, at hensynet til barnet varetages bedst af en mand og en kvinde og ikke af to kærlige voksne mennesker af samme køn? Jeg vil meget gerne spørge, om Venstres ordfører har dokumentation for det? Mig bekendt eksisterer der ikke en sådan dokumentation.

Dernæst vil jeg gerne spørge om Venstres ordførers holdning til følgende: Hvis Venstres ordfører taler om det naturlige, er det så ikke et grundlæggende bud på det naturlige, at man overhovedet giver kunstig befrugtning?

For hvis det er det naturlige, må man vel sige, at så må det gælde to mennesker, som er i stand til at frembringe et barn ad naturens veje, så at sige, og så skal videnskaben vel ikke blande sig i det. Det må være det mest naturlige.

Og bryder man ikke det naturlige allerede det øjeblik, man går ind og bruger videnskabelige metoder til at frembringe et barn ad kunstig vej? Det er vel det, der ligger i begrebet kunstig befrugtning.

(Kort bemærkning).

Lise Hækkerup (S):

Jamen synes hr. Jens Christian Larsen ikke, at det her også er et spørgsmål om ligestilling? Alt så vi har i forvejen adgang for kvinder, som ikke er gift, til at blive befrugtet. Nu skal der spørges om, hvem kvindens ægtefælle er.

Det harmonerer ikke rigtigt med det lovforslag, vi havde til behandling i sidste uge, hvor den her sal var enig om, at der ikke må diskrimineres på arbejdspladsen, når det drejer sig om køn, når det drejer sig om tro, når det drejer sig om alder, når det drejer sig om religion, osv.

Jeg ser i den her obsternasighed, som jeg hører fra Hr. Jens Christian Larsen, en mangel på ligestilling og en mangel på den konsekvens, som vi ellers så smukt var blevet enige om i sidste uge her i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Det er jo altid meget godt at begynde at slå hinanden i hovedet med konventionerne, og hvad vi har af aftaler og undersøgelser. Jeg skal stille to spørgsmål til det. For det første: Står der i FN's børnekonvention, at det tjener barnets tarv at vokse op hos heteroseksuelle?

Det andet spørgsmål er: Er det ikke sådan, at Det Etske Råd – for lige at slå tilbage igen med en anden udtalelse – i 1997 anbefalede, at det skulle være muligt både for homoseksuelle og heteroseksuelle og enlige at blive kunstigt befrugtet i forbindelse med den lovgivning, der blev gennemført der?

Og det tredje spørgsmål er: På hvor mange andre områder omkring børnefamilier mener Venstre, at staten skal blande sig i, hvordan børn kommer til verden? Er det her det eneste, eller gælder det også i fremtiden, når, lad os sige, manden dør, og man så mener, det er barnets tarv, at barnet vokser op med en mor og en far? Skal kvinden så tvangs giftes?

Kl. 10.35

Altså det virker jo fuldstændig inkonsekvent og ulogisk, at man siger, at det tjener barnets tarv at have en mor og en far. I en lang række andre sager vil man intet gøre ved det, men lige når det handler om homoseksuelle, er det det, der står allerhøjest på dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Jens Christian Larsen (V):

Hr. Kamal Qureshi spørger, om jeg har dokumentation for, at det skulle være bedre at vokse

op i en heteroseksuel familie. Det har jeg ikke. Men når jeg bruger begrebet det naturlige, er det ud fra en generel opfattelse af menneskelivet, af samfundet, og det mener jeg i og for sig er et tilstrækkeligt svar på det. Derfor mener jeg også, jeg har svaret på det andet spørgsmål, som hr. Kamal Qureshi stillede.

Fru Lise Hækkerup spørger, om det ikke handler om ligestilling. Jeg mener, at det også handler om det kommende barn, som jeg nævnte i mit indlæg som udgangspunkt, at vi også har pligt til at tænke på det kommende barn. Derfor vil jeg svare på det spørgsmål, at det jo, som jeg har sagt, er vigtigt for det kommende barn at have både en far og en mor. Det mener jeg er det grundlæggende svar på det spørgsmål.

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil spørger om konventionerne. Jamen jeg skal ikke redegøre for den begrundelse, der blev brugt, jeg henviser blot til, at det var motivationen for at indføre § 3 i den oprindelige lov.

Med hensyn til Det Etsiske Råd er der vel i Det Etsiske Råd synspunkter både for og imod det her spørgsmål.

Til det sidste spørgsmål, om man, f.eks. hvis den ene forælder dør, så skal tvangsgiftes: Selvfølgelig skal man ikke det. Det vil efter min opfattelse ikke være naturligt.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Nej, det ville også have undret mig, hvis Venstre gik ind for at tvangsgifte kvinder, der havde mistet deres mand, i forbindelse med, at de så fik et barn.

Jeg skal sige, at nej – nu skal jeg selv svare på spørgsmålet; det synes jeg ikke rigtig Venstres ordfører gjorde: Det står ikke i FN's børnekonvention, at det tjener et barns tarv at have en mor og en far.

Og hvad angår Det Etsiske Råd: Det var en enig indstilling fra Det Etsiske Råd i 1997 at anbefale, at homoseksuelle og enlige også kunne modtage kunstig befrugtning.

Så vil jeg sige: Når man heroppefra som Venstres ordfører siger, at der ingen dokumentation er for, at det skulle være værre for et barn at vokse op hos homoseksuelle end hos heteroseksuelle, siger man, der ikke er en eneste saglig begrundelse for at afvise det her forslag. Tilbage er der altså kun fordom, mangel på frisind og et ønske om, at staten skal blande sig i, hvilke fa-

milieformer folk skal etablere sig under. En fjerdedel af de danske børn lever ikke efter de normer, som Venstre lægger op til. Og jeg synes, det er skræmmende, at det største regeringsparti i den grad baserer sin lovgivning på det her område på fordom, mangel på saglighed, mangel på dokumentation.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Det er med risiko for gentagelse, men gentagelse plejer jo at fremme forståelsen, så jeg vil egentlig gerne gentage noget af det, som fru Pernille Rosenkrantz-Theil sagde.

Jeg synes egentlig, at det blev udtrykt meget klart: Der er ingen dokumentation overhovedet; det er simpelt hen en generel opfattelse af, hvad der er naturligt. Jeg kan simpelt hen ikke forstå, at man bruger ordet naturligt som argument i en diskussion om kunstig befrugtning, og så bruger man begreber som naturligt som argument for, hvad der er det mest naturlige eller ej.

Jeg vil gerne bede Venstres ordfører om at forholde sig til, hvad Venstres ordfører ikke gjorde: Er det naturligt, at man bruger kunstige indgreb for at gøre kvinder, som ikke kan blive gravide ad naturens veje, gravide? Er det naturligt?

Det her argument, at der ikke er nogen argumentation, men i øvrigt har jeg en eller anden fornemmelse af, at det altså nu er bedst at leve den måde, jeg selv levede, eller nogle, jeg kender, levede, er kun fordom, fordom og mangel på frisind.

Kl. 10.40

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Ja, igen må man hæfte sig meget ved Venstres kommentarer om barnets tarv og om, at man i udgangspunktet skal sikre, at et barn har to forældre. Derfor vil jeg egentlig godt følge op på fru Pernille Rosenkrantz-Theils spørgsmål tidligere om, hvor langt Venstre så vil gå for at sikre barnets tarv i forhold til at sikre to forældre.

Min far var 56 år, da min lillesøster blev født, og døde 4 år senere. Jeg har en bekendt, der som 62-årig er blevet far til tvillinger. Er det et sted, hvor Venstre kunne forestille sig i fremtiden og gå ind og sige, at der vil vi også regulere, så der må være en grænse for, hvor gamle fædre og mødre kan være, når de får børn? Eller er det sådan, at så længe det sker ad naturlig vej, vil man intet gøre?

Men selvfølgelig er vi begge enige om, at hvis man snakker om adoption eller kunstig befrugtning, kan man sætte en aldersgrænse.

Men jeg er blevet lidt i tvivl nu, for hvis man kan gå ind og sige, at lesbiske ikke må, fordi der skal være ret til to forældre, skulle man så også gå ind og sige: Jamen andre må heller ikke have lov, og måske skulle vi helt afskaffe det der med, at ældre overhovedet kan blive forældre i dag.

(Kort bemærkning).

Jens Christian Larsen (V):

Hr. Kamal Qureshi spørger, om det er naturligt, om jeg kan bruge udtrykket naturligt i forbindelse med kunstig befrugtning.

Jamen jeg har brugt begrebet naturlig i forhold til det kommende barns situation. For det kommende barn vil der jo ikke være nogen forskel på, om barnet er blevet skabt ved det, hr. Kamal Qureshi forstår som den naturlige måde, eller ved kunstig befrugtning, så dermed mener jeg, det hænger ganske godt sammen. Det er af hensyn til det kommende barn, jeg har brugt begrebet det naturlige.

Fru Sophie Hæstorp Andersen spørger, om der skal sættes nogen aldersgrænse for det at være forældre. Det er der jo ikke i det almindelige liv, men når vi taler om lovgivningen her om kunstig befrugtning, så er der, så vidt jeg er orienteret, en aldersgrænse for det allerede. Men selvfølgelig skal man ikke sætte grænser udenfor.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Man må sige, at det altså er et samfund, hvor den påklædning Venstres ordfører har på, den påklædning, jeg har på, vel ikke er den naturlige. I samfundet år 2003 er mange begreber for det naturlige fjernet. Vi går ind og regulerer en masse ting i forhold til, hvem der skal dø, og hvem der ikke skal dø, hvilke sygdomme vi synes folk skal helbredes for osv., osv. Vi har altså en situation, hvor videnskaben så at sige har nogle muligheder, som man kan bruge.

At bruge et begreb som naturlig i en argumentation og at sige, at der i øvrigt ikke findes nogen form for dokumentation for, hvordan det barns forhold, som frembringes, bedst varetages, men alene bruge en 1950'er romantikforestilling om kernefamilien som det eneste sikre, er, synes jeg, simpelt hen for tyndt et grundlag at bygge en lovgivning op på. Jeg synes simpelt

hen, man bør have en saglig argumentation og ikke anvende fordomme og mangel på frisind.

Første næstformand (Svend Auken):

Hvis der er nogen, der har en åben mobiltelefon, hvad jeg kan høre, så bedes man altså lukke den med det samme. Det kan ske for enhver, men man har pligt til at lukke den med det samme.

(Kort bemærkning).

Lise Hækkerup (S):

Selv om det er Carmen, der spilles, så undskylder jeg. Det var min, som lå på min plads, som jeg havde forladt. Det beklager jeg, hr. formand.

Jeg ærgrer mig over, at kvababbelse hos Venstres ordfører skal føre til, at det her udmærkede forslag nok ikke kommer igennem.

Folketinget har tilladt registrerede partnerskaber. Et lesbisk par kan blive gift, det være sig med kirkens velsignelse, det være sig med rådhusets velsignelse. Mener Venstres ordfører ikke, at en naturlig konsekvens af et sådant ægteskab også er at få børn?

(Kort bemærkning).

Jens Christian Larsen (V):

Jeg ved ikke, om der var nogle direkte spørgsmål i hr. Kamal Qureshis sidste indlæg, men jeg har da i hvert fald så lyst til at svare på den måde: Hvordan mener hr. Kamal Qureshi så, der er godt for et barn at vokse op? Det kunne være svaret.

KL 10.45

Fru Lise Hækkerup spørger, om det er mangel på konsekvens i forhold til anden lovgivning. Der vil jeg blot henvise til, at som sundhedsministeren i et af sine svar har givet udtryk for, trænger hele området til en grundlæggende gennemgang. Og der må de spørgsmål jo naturligvis også kunne indgå i en debat om fremtiden på dette område.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Sophie Hæstorp Andersen som ordfører.

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Ja, og jeg skal egentlig sige, at vi havde en anden ordfører, men hun er desværre blevet syg. Så jeg har taget over.

Dette lovforslag handler efter Socialdemokraternes mening i bund og grund om ligestilling. Denne gang er det ikke ligestilling mellem kønnene; det er ligestilling mellem heteroseksuelle

og homoseksuelle kvinder og ligestilling mellem kvinder i og uden for parforhold. Det er essensen i lovforslaget, og længere er den sådan set ikke.

Jo, har vi hørt nogle partier sige; det er et spørgsmål om børnenes tarv, for børnene har bedst af at have både en far og en mor. Den diskussion kan så trække ud i lange redegørelser, der i bund og grund kun bygger på ordførernes tro og overbevisning. For der findes ingen afgørende dokumentation hverken den ene eller den anden vej for, om det er bedre eller dårligere for børn at vokse op med homoseksuelle forældre frem for heteroseksuelle. Det er fakta.

Men hvis man kort skal dvæle ved spørgsmålet, er det klart, at det er bedst, hvis børn i deres opvækst har kontakt med voksne af begge køn. Men forældrene er forhåbentlig ikke de eneste voksenkontakter, børn har i deres opvækst, og dermed skal der nok være kontakter for børnene med voksne af begge køn.

At lovgive mod insemination af enlige eller lesbiske kvinder er udtryk for et hyklerisk dyne-løfteri. På den ene side vil man ikke tillade disse grupper at modtage en lægehjælp, som andre grupper af kvinder kan modtage, mens vi på den anden side lader dem modtage hjælpen fra jordemødrene. Det er hyklerisk, og det er diskrimination.

Samtidig har vi i Danmark lov om registrerede partnerskaber mellem homoseksuelle. Og det er da mærkværdigt, at vi i en del af lovgivningen har fuld accept af homoseksualitet, mens vi i en anden del af loven diskriminerer de homoseksuelle. Har man sagt A, må man også sige B, og derfor er det et naturligt skridt, at vi konsekvent sikrer ligestilling uanset folks seksuelle overbevisning.

Men, som jeg startede, vil denne diskussion munde ud i lange foredrag om barnets tarv, der udelukkende bygger på ordførernes overbevisning, ikke på dokumentation. I Socialdemokratiet vil vi gøre alt for at varetage barnets tarv. Men der er ikke noget som helst, der tyder på, at det er bedre for børn at vokse op med heteroseksuelle forældre frem for homoseksuelle. Derfor mener vi, at dette argument er tyndt i denne sammenhæng.

Samtidig er argumentet også udtryk for, at nogle politikere måske er for langt væk fra den virkelige verden, for vi kan drømme os tilbage til Morten Korchs tid lige så tosset, vi vil, men det ændrer ikke på, at kernefamilien ikke er den

eneste og den mest udbredte samlivsform i Danmark anno 2003.

Derfor er den eksisterende lovgivning næsten et forsøg på at lovgive mod virkeligheden. Der er utrolig mange børn, som vokser op med forældre, der ikke er samlevende, og der er i dag også børn, som vokser op i forhold med homoseksuelle forældre. Disse forældre har bare ikke fået den lægehjælp til insemination, som andre kvinder kunne få. Tværtimod ved vi jo, at mange faktisk går i byen og finder en tilfældig mand til opgaven med alle de risici, det indebærer. Og det er da i hvert fald uforsvarligt.

Lad os nu få fjernet diskriminationen, og lad os vedtage det her lovforslag fremsat af Enhedslisten. Socialdemokratiet kan i hvert fald varmt støtte det i dag.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Anita Knakkegaard som ordfører.

Anita Knakkegaard (DF):

Lovforslaget drejer sig om ophævelse af krav om ægteskab m.v. i forbindelse med kunstig befrugtning, og at der skal opnås fuld ligestilling for alle kvinder med hensyn til muligheden for at få foretaget denne kunstige befrugtning.

Det er selvfølgelig ikke en indstilling, vi i Dansk Folkeparti kan gå ind for. Vi mener, at § 3 i lov nr. 460 af 10. juni 1997, hvor der bl.a. står: »Kunstig befrugtning må kun tilbydes kvinder, som er gift, eller som lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold«, skal bevares i loven.

I Dansk Folkepartis familierpolitik tager vi udgangspunkt i barnets tarv og barnets rettigheder. Derfor mener vi også, at barnet har ret til, så vidt det er muligt, at have en far og en mor. Det er vigtigt at kende sine rødder og vide, hvor ens arveanlæg kommer fra, og ikke mindst at barnet ser de forskelle i parforholdet mellem kvinde og mand, så det får mulighed for at identificere sig med en af samme køn som barnet selv. Dette er væsentligt for barnets senere udvikling i voksenrollen.

Kl. 10.50

Så med baggrund i vores familierpolitik vedrørende barnets rettigheder og tarv må vi sige nej til dette forslag.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

To spørgsmål til fru Anita Knakkegaard. Det ene er: Bygger Dansk Folkepartis børnepolitik

på udokumenteret baggrund, når man siger, at det skal tjene barnets tarv? Der er jo ikke nogen dokumentation for, at det tjener barnets tarv at vokse op i en heteroseksuel familie. Det var det første spørgsmål.

Det andet spørgsmål er, at fru Anita Knakkegaard taler om, at hun synes, det er vigtigt, at børn kender deres arveanlæg. Ved kunstig befrugtning, hvor man bruger anonym donorsæd, vil det barn, der bliver født, jo ikke kende sine arveanlæg.

Hvordan hænger det sammen med fru Anita Knakkegaards argument om, at det er vigtigt, at et barn kender sine arveanlæg? Det kan barnet jo ikke med den nuværende lovgivning, når sæddonoren er anonym. Så det er vel reelt set ligegyldigt, om barnet ikke kender sine arveanlæg, men har to kærlige forældre af samme køn, eller ikke kender sine arveanlæg, men har to kærlige forældre af modsat køn.

(Kort bemærkning).

Anita Knakkegaard (DF):

Jamen det er da helt rigtigt, at barnet ikke kender sine biologiske arveanlæg. Men det er et ønske fra vores side, at så mange børn som overhovedet muligt har mulighed for det. Det har man jo sådan set også i Sverige. Det er så spørgsmålet, om vi skal i den retning. Det ved jeg ikke.

Men jeg synes, at et barn, hvis det er muligt, har krav på fra bunden at kende de anlæg. Det er sådan set den forudsætning, vi har i vores parti, at så vidt det er muligt, skal barnet kende de anlæg fra både mor og far.

Med hensyn til det udokumenterede i vores familierpolitik vil jeg sige, at jeg taler på baggrund af vores holdninger og de meninger, vi har om vores familierpolitik. Den har vi været mange mennesker til at bestemme, og det er da noget, man ikke behøver at have videnskabeligt bevis for eller meget andet. Det er altså ikke de lægelige opgaver, vi snakker om her.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg hørte fru Knakkegaard tale om det her med donoranonymiteten, og jeg vil gerne spørge helt konkret: Vil Dansk Folkeparti stemme for en ophævelse af donoranonymiteten? For det har Kristeligt Folkeparti ønsket i mange år. Jeg vil gerne spørge helt konkret, om Dansk Folkeparti vil stemme for det?

(Kort bemærkning).

Anita Knakkegaard (DF):

Til fru Tove Videbæk: Det ved jeg ikke, for det er ikke noget, vi har haft oppe i gruppen. Jeg kan kun tale på mine egne vegne her.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Men jeg synes, at det da kunne være rart nok at vide, hvem ens biologiske far er. Der er jo forskellige undersøgelser, der siger, at ca. 10 pct. af de børn, der fødes i heteroseksuelle parforhold med en mor og en far, faktisk har en biologisk far, som ikke er den, moderen bor sammen med. Hvad skal de gøre?

Det her lovforslag forholder sig egentlig til, at med den eksisterende lovgivning er det sådan, at kvinder bliver gravide og får et barn, som ikke kender sin biologiske far, uanset om det i øvrigt er et heteroseksuelt parforhold, de bliver født ind i, eller et homoseksuelt parforhold.

Så spørgsmålet er, om det, hvis det fjernes fra det her lovforslag, overhovedet vil komme til at opfylde det ønske, som fru Anita Knakkegaard har givet udtryk for her. Det ønske bliver jo ikke opfyldt, fordi den eksisterende lovgivning er sådan, som den er. Kunne man så ikke bare fjerne det?

Kl. 10.55

(Kort bemærkning).

Anita Knakkegaard (DF):

Nej altså, det kan man da ikke, for det var ikke den eneste begrundelse, der blev givet her fra talerstolen. Så svaret er fortsat nej.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Else Theill Sørensen som ordfører.

Else Theill Sørensen (KF):

Den § 3 i lov om kunstig befrugtning, som Enhedslisten nu foreslår ophævet, har jo om end ud fra en anden hensigt været til debat her i salen for ikke så længe siden.

Til spørgsmålet om enliges og lesbiskes ret til kunstig befrugtning har jeg ikke ændret holdning siden sidst. Det er ikke en menneskeret at få et barn. Derimod er det et barns ret så vidt muligt at have to forældre, en mor og en far. Det ideelle, og det er da heldigvis det mest almindelige, er, at et barn vokser op i en familie med sine biologiske forældre. Men i nogle tilfælde er den ene eller begge forældre måske ikke biologiske, men de er dog forældre.

Et barn født af en mor, som ikke lever sammen med en mand, og som er blevet til ved en insemination med sæd fra en anonym donor, har ingen chance for at finde ud af, hvem der er dets far, hverken socialt eller genetisk. Det synes jeg ikke vi kan være bekendt over for barnet. Insemination er en mulighed, som kan hjælpe par, der ufrivilligt er barnløse, men for mig er det væsentligt, at det er par bestående af en mand og en kvinde.

Første næstformand (Svend Auken):

Hr. Kamal Qureshi som ordfører.

Kamal Qureshi (SF):

I SF ønsker vi et mangfoldigt samfund, hvor mennesker har størst mulig frihed til udfoldelser, og det gælder også individets mulighed for at udvikle sin seksuelle identitet og leve i overensstemmelse med den.

Derfor er ligestilling mellem selvstændige mennesker uanset seksuel orientering en vigtig del af SF's frihedsprojekt. SF vil arbejde for at modvirke de undertrykkende mekanismer i samfundet, der begrænser seksuelle minoriteters udfoldelsesmuligheder. Samtidig vil SF arbejde for ændring af lovgivning, der sikrer ligestilling uanset seksuel orientering.

I det danske samfund eksisterer der i dag en mangfoldighed af familiefORMER. SF mener, at børn har ret til at vokse op med gode og trygge relationer til deres forældre. Der er ingen tvivl om, at homoseksuelle er lige så egnede som heteroseksuelle til at varetage forældrerollen og til at give børn et stabilt hjem og den nødvendige kærlighed og omsorg.

SF mener, at lesbiske skal have samme adgang til kunstig befrugtning og behandling mod ufrugtbarhed, som heteroseksuelle kvinder har. Spørgsmålet om, hvorvidt sæddonoren skal være anonym eller kendt, om behandlingen skal være offentligt finansieret eller brugerbetalt, om behandlingen kun skal tilbydes kvinder, der lever i parforhold, eller også omfatte enlige, samt hvorvidt der skal foretages en forældreegnethedstest, som sundhedsministeren var inde på, skal efter SF's opfattelse være uafhængigt af kvindens seksuelle orientering.

Vi mener, at de argumenter, vi har hørt her fra talerstolen, er de samme argumenter, de gammeldags argumenter, som vi har hørt tidligere. Det er den samme naturlighed, som argumenterne brugte, da i gamle dage de første enlige kvinder begyndte at få børn. Da sagde man, at

det var for dårligt, at de fik børn, for det naturlige var, at de skulle finde sig en mand.

Det er de samme argumenter, man hørte, dengang kvinderne skulle på arbejdsmarkedet, nemlig at det naturlige var, at kvinderne blev hjemme og passede de hjemlige forhold. Det er de samme argumenter, man hører de steder, hvor kvinder ikke har stemmeret. Det er de samme argumenter, man hører fra de gammeldags personer, som ønsker at bevare tingene, sådan som de er, og ikke ønsker nogen former for ændringer for at give frihed til, at folk indretter deres liv, som det passer dem bedst muligt.

Vi har her fra talerstolen fra flere forskellige hørt, at der ikke er nogen dokumentation for, altså ingen saglig argumentation er for at sige, at homoseksuelle ikke er i stand til at kunne varetage barnets opvækst lige så godt som heteroseksuelle. Det er det samme argument, man hører, nemlig naturlighed, naturlighed, i en debat om kunstig befrugtning.

Kl. 11.00

SF støtter det her forslag med undtagelse af fire af vores folketingsmedlemmer, som vil tage en anden stilling end partiets linje.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Hr. Kamal Qureshi talte varmt om det her med det naturlige, men er hr. Kamal Qureshi ikke enig i, at, uanset hvilke love vi vedtager herinde, så kan vi altså ikke tvinge naturen til at gøre det muligt for to kvinder at få børn sammen? Uanset om vi står på hovedet, eller hvad vi gør herinde, så kan vi simpelt hen ikke ændre naturen på det her område.

Det andet spørgsmål er: Når SF taler om frihedsprojekt osv., hvor langt er man så villig til at strække friheden? Kan det være sådan, at SF ønsker, at folk frit skal have lov til at gifte sig med hvem de vil og hvor mange de vil, så vi også ophæver loven om bigami? Er det det, man ønsker i SF?

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Det der glidebaneargument er jo altid et godt argument at komme med. Hvis nu vi havde nogle, der fik lov til at blive homoseksuelle, hvad kunne det så ikke udvikle sig til? Det næste øjeblik kunne alle jo blive homoseksuelle, ikke? Alle ville jo pludselig bo sammen med nogen af samme køn og have lyst til at adoptere børn. Det her glidebaneargumentet synes jeg simpelt hen ikke

holder, det der med: Hvad er så det næste, der kommer, hvis de her får lov? Det er selvfølgelig en meget naturlig forlængelse for dem, der synes, at tingene bare skal blive ved med at være, som de er.

Med hensyn til det naturlige vil jeg gerne sige til fru Tove Videbæk, at vi i dag taler om et lovforslag, der omhandler *kunstig* befrugtning. De kvinder, der er tale om her, kan ikke ad naturlig vej blive gravide, uanset om jeg skulle stå på hovedet, eller om fru Tove Videbæk skulle stå på hovedet. Det er jo derfor, de henvender sig til det offentlige for at få hjælp.

Derfor taler vi reelt set her om, at der er nogle kvinder, som ad naturlig vej ikke kan blive gravide. Det er jo det, vi står og forholder os til, vi står jo ikke her og forholder os til, hvorvidt de ad naturens vej kan blive gravide eller ej. Det er jo det, der ligger i begrebet *kunstig* befrugtning.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Jeg vil gerne sige til hr. Kamal Qureshi, at jeg ikke mindes at have nævnt noget om en glidebane, men det må åbenbart have været en fordom hos hr. Kamal Qureshi, at det gik jeg nok op og sagde noget om.

Så siger hr. Kamal Qureshi det her med det kunstige og med det naturlige. Jamen i loven ønsker man § 3 fjernet, sådan at kvinder, som lever i parforhold med kvinder, også kan få kunstig befrugtning, men jeg vil jo påstå, at der er en hel del af de her kvinder, der ville kunne få børn ad naturlig vej, og som ikke nødvendigvis har brug for kunstig befrugtning.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg tror, at det, fru Tove Videbæk hentyder til, er, at de her kvinder jo ad naturens vej kunne blive gravide, hvis de gik ud og fandt sig en anden partner end den partner, de lever med.

Så vil jeg meget gerne høre fru Tove Videbæk, om hun ville sige det samme til de kvinder, som lever i heteroseksuelle forhold, og hvor deres partner ikke kan gøre dem gravide. I en tredjedel af sagerne er det jo faktisk manden, der ikke kan gøre dem gravide. De kvinder kan fru Tove Videbæk jo så også tilsvarende sige til: Jamen I kan jo godt blive gravide ad naturens vej, I skal bare finde jer en anden partner.

Vil Kristeligt Folkeparti fremsætte et sådant forslag om, at de kvinder, der kan blive gravide ved hjælp af en anden mand, så bare skal bruge

en anden mand? Problemet er jo, at de ikke kan blive gravide med deres nuværende partner.

Jeg kan ikke huske, om der var et andet spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Nej, vil jeg gerne sige til hr. Kamal Qureshi, jeg sagde ikke noget om det. Jeg siger, at der er en del af de her kvinder, som ikke har behov for kunstig befrugtning, men i de parforhold, som de her kvinder frivilligt er gået ind i, kan de ikke få børn ad naturlig vej. Derfor betragter jeg dem ikke som ufrivilligt barnløse.

Kl. 11.05

Men jeg vil gerne spørge hr. Kamal Qureshi igen om det her med SF's frihedsprojekt: Hvor langt skal det gå, hvor langt er man villig til at gå i SF? Vil man eventuelt også være villig til at gå så langt som til at ophæve loven om bigami, så folk kan gifte sig, som de vil, og med så mange, som de vil? For SF er vel ikke interesseret i at sætte grænser for friheden?

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Altså jeg taler jo meget klart og tydeligt om en kvinde, som går ind i et parforhold frivilligt, og hvor det efterfølgende viser sig, at hendes partner ikke kan gøre hende gravid. Det er hun jo gået frivilligt ind i. Hvis nu hendes partner er en mand, men han kan ikke gøre hende gravid, er det jo ikke nødvendigvis sådan, at hun rent faktisk ikke kan blive gravid. Det kunne jo godt være, at hun kunne blive gravid, hvis det bare var en anden mand, hun var gift med, fordi det er mandens sæd, der er noget i vejen med, og ikke kvinden. Hun er jo reelt set i den fuldstændigt samme situation. Her er der tale om en sund og rask kvinde, som godt kan blive gravid, men hendes partner kan ikke gøre hende gravid. Vil fru Tove Videbæk så mene, at hun bare skal finde sig en anden mand?

Det er jo den samme situation her, nemlig at den partner, den kvinde, hun lever sammen med, ikke kan gøre hende gravid. Det er det, der er problemet, uanset om det er en mand eller kvinde, der ikke kan gøre hende gravid. Det er jo ikke nødvendigvis i alle tilfældene den kvinde, der søger om kunstig befrugtning, som er syg – i en stor del af tilfældene er det det ikke.

Angående vores frisind: Der er jo en del af SF's folketingsgruppe og i øvrigt også mange SF'ere, som ikke lever i et ægteskab. Om de så

har en eller to seksuelle partnere rundt omkring, det har jeg ikke spurgt dem om; det er da muligt, de har det. Det lovgiver vi altså ikke om i SF eller laver retningslinjer for.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):
Så er det hr. Naser Khader som ordfører.

Naser Khader (RV):

Jeg tror ikke, at særlig mange vil være uenige med mig i, at den nuværende lovgivning om kunstig befrugtning og mulighederne for at blive forældre generelt ikke er konsistent og dermed heller ikke acceptabel. Der er brug for eftersyn, der er brug for ændringer af lovgivningen.

Enhedslisten har fremsat et interessant forslag til ændring af den nuværende lovgivning vedrørende kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling. Ifølge den nuværende lovgivnings § 3 kan behandling kun tilbydes kvinder, som er gift, eller som lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at denne restriktion er for stram og bør ændres. Dermed er jeg også sympatisk indstillet over for forslaget. Samtidig må jeg understrege, at den radikale folketingsgruppe ikke er enig i dette spørgsmål – vi er delt.

Det Radikale Venstre tager stilling i denne type sager ud fra tre overordnede hensyn: barnets tarv, ligestilling for alle potentielle forældre, og hvorvidt der er sygdom involveret.

Vedrørende barnets tarv tyder intet på, at børn får en bedre opvækst hos forældre, der lever i et heteroseksuelt ægteskab eller ægteskabslignende forhold end i et homoseksuelt ægteskabslignende forhold. Tværtimod og tankevækkende tyder nogle studier på ifølge Ugeskrift for Læger, nr. 7 i år, at børn kan få en bedre, sundere opvækst end normalt hos homoseksuelle forældre. Derfor finder jeg restriktionen i § 3 umotiveret.

Sammenhængende hermed er det mig magtpåliggende og også for Det Radikale Venstre som Danmarks socialliberale parti, at lovgivningen ikke diskriminerer mennesker en bloc udelukkende på grund af deres seksualitet. I særdeleshed må dette ikke finde sted vedrørende retten til at blive forældre og dermed heller ikke retten til at få kunstig befrugtning. Men det er dog også vores holdning, at kun forældre, der lever sammen i et ægteskab eller i et ægteskabslignende forhold bør kunne blive kunstig be-

frugtet, det være sig, uanset om forældreparret er heteroseksuelt eller homoseksuelt.

Dette er vigtigt af to grunde: For det første fordi det er vores opfattelse, at kun hvis barnløshed følger af en relevant sygdom i almindelig forstand, skal man kunne få kunstig befrugtning ved lægelig behandling. I andre tilfælde må vi henvise til den gammeldags metode. Dette gælder også for enlige, som forslagsstillerne forslag umiddelbart vil give lov til kunstig befrugtning.

Kl. 11.10

Sammenfattende er jeg altså sympatisk indstillet over for forslaget. Gruppen er delt, men jeg og gruppen har flere forbehold og forslag til ændringer.

Til sidst vil jeg rose forslagsstillerne for at have givet denne anledning til at diskutere så vigtigt et emne.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Det var sådan set bare en afklaring. Hr. Naser Khader siger, at de, som ikke kan blive gravide, uden at der ligger sygdom til grund for det, skal bruge den gammeldags metode. Hvad er det for en metode, hr. Naser Khader i den sammenhæng refererer til at de skal bruge?

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Det er faktisk en principiel diskussion, som vi kommer til at tage i fremtiden, om kunstig befrugtning, hvis der ikke er tale om sygdom, skal være en offentlig opgave eller ikke en offentlig opgave.

Principielt mener jeg, hvis der ikke er tale om en sygdom, at så skal det ikke være en offentlig opgave, så skal man bruge den naturlige metode.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Hr. Naser Khader ... nej, vrøvl, nu bliver jeg virkelig forvirret. Hr. Kamal Qureshi. Undskyld.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg forstår godt det her med den naturlige metode, men det, jeg egentlig ville spørge lidt om, er: Hvorfor skal de henvises til at bruge den naturlige metode, når de ikke kan blive gravide? Det er jo i en situation, hvor de ikke kan få børn.

Jeg forstår ikke helt, at man siger, at hvis de ikke kan få børn, ikke fordi de er syge, men de

kan ikke få børn af nogle andre grunde, så skal de bruge den naturlige metode. Jamen det er jo lige præcis den metode, de ikke kan blive gravide med.

Så der er noget, jeg ikke forstår. Man henviser dem til at blive gravide med en metode, som de rent faktisk har afprøvet og ikke har fået noget resultat ud af. (*Munterhed*).

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Det bliver sjovere og sjovere det her.

Det er klart, at hvis der er en sygdom, og man ikke kan blive gravid, fordi man er syg, så skal man behandles for det inden for det offentlige sundhedsvæsen. Men der er nogle, der ikke er syge, og som godt kan blive gravide, men som ikke bryder sig om den gammeldags, naturlige metode.

Jeg tror, det var den tidligere sundhedsminister fru Ester Larsen, der sagde, at hvis man ikke bryder sig om den gammeldags metode, og man ikke er syg, så skal det ikke være en offentlig opgave.

Er der en sygdom, skal man behandles for det, men er der ikke tale om sygdom, men tale om, at man ikke bryder sig om den naturlige metode, så skal det ikke være en offentlig opgave.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Bare et sidste spørgsmål for at få det helt afklaret. Det, den radikale ordfører her forslår, er, at hvis der er et par, som gerne vil have børn, men som i øvrigt ikke gider have naturlig seksuel omgang med hinanden, så er De Radikales budskab, at det skal de altså tage at komme i gang med og blive gravid på den måde – er det sådan jeg skal forstå det?

Jeg kan huske, jeg har set det engang, jeg tror, det var Monty Python, som på et tidspunkt havde et indslag, hvor der er et par, som kommer op til lægen, og så siger de, at de ikke kan blive gravide; så spørger han hvorfor, om de har været sammen, og så ser de meget underlige ud, for de havde åbenbart ikke gjort sig forestillinger om, at det var den måde, man blev gravid på. Så er der i hvert fald et eller andet i seksualundervisningen, der har svigtet helt katastrofalt i folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Sophie Hæstorp Andersen (S):

For at slutte debatten: Er det, De Radikale foreslår, at hvis man ikke mener, man vil bruge den naturlige metode til at blive gravid på, men i øvrigt ikke fejler noget, så må man selv betale for at blive kunstigt insemineret, at det ikke er en offentlig opgave? (*Naser Khader*: Ja). Godt.

(Kort bemærkning).

Naser Khader (RV):

Ordføreren fra Socialdemokratiet sagde det på en god måde. Altså, hvis vi har et lesbisk par, hvor ingen af parterne er syge, så mener jeg ikke det skal være en offentlig opgave, at de får kunstig befrugtning, hvis der ikke er tale om en sygdom. Det er det, jeg mener.

Kl. 11.15

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så er det fru Tove Videbæk som ordfører.

Tove Videbæk (KRF):

Det er jo nok ikke noget større chok for forslagsstillerne, at Kristeligt Folkeparti ikke kan støtte det her forslag; det regner jeg med.

§ 3 i loven om kunstig befrugtning blev indføjet af tre gode socialdemokrater, og vi er i Kristeligt Folkeparti meget tilfredse med, at de fik indføjet § 3 i loven. Det var Helen Beim, Anna-Marie Hansen og Hans Peter Baadsgaard, der stillede forslaget. Et flertal i Folketinget besluttede, at kunstig befrugtning kun må tilbydes kvinder, der er gift, eller som lever sammen med en mand i et ægteskabslignende forhold.

Nu fremsættes så L 118 som et nyt forslag på at slette § 3 i loven om kunstig befrugtning og dermed give enlige kvinder adgang til denne behandling. Forslagsstillerne mener, at § 3 virker diskriminerende over for en bestemt gruppe mennesker. Denne bestemte gruppe mennesker, der her er tale om, har valgt at leve i et forhold, som ikke naturligt kan frembringe børn, og derfor betragter vi dem ikke som ufrivilligt barnløse. Det er en naturlig konsekvens af et sådan parforhold, at de ikke kan få børn, og uanset hvilke love vi vedtager i Folketinget, kan vi ikke tvinge naturen til at lave om på det.

Kunstig befrugtning bliver betragtet som et fremskridt og en stor hjælp for par, som er ufrivilligt barnløse, altså par, som af en eller anden grund ikke kan få børn på naturlig vis. Mange familier er blevet beriget med børn ad denne vej, og det glæder vi os over sammen med dem, men

at det skulle være noget, man har ret til, og hvor man føler sig diskrimineret, hvis man ikke får det, er en indstilling, som jeg ikke er enig i. Det at få børn er i det hele taget ikke en ret, det er en gave. Ja, børn er en gave, og *børn* har rettigheder. Et barn har nemlig krav på både en mor og en far.

Når der tales adoptionsfamilier, plejefamilier osv., jamen så går man efter, at der skal være både en mor og far i hjemmet. På daginstitutioner råber man på mandlige pædagoger, for at børnene ikke skal vokse op i rene kvindesamfund. Og i regeringens børnelovsudvalgsbetænkning vedrørende forældremyndighed tales der også rigtig meget om barnets *ret* til både en far og en mor. Hvorfor skal det dog kun gælde i forbindelse med skilsmisser? Hvorfor ikke over det hele?

Kristeligt Folkeparti ser en ændring af denne lov på dette område som en glidebane – dér kom den, hr. Kamal Qureshi. Det er virkelig et unaturligt samfund, vi er på vej til at skabe, hvis vi vedtager en sådan lov.

På mange områder værner vi jo om naturen og det naturlige, og vi bruger så mange naturlige ting i vores hverdag som muligt, men på det her punkt går vi i den modsatte retning og vil vedtage noget, som er længere væk fra naturen, som er totalt naturstridigt, kunstigt og absurd, og jeg mener også, at det er et kulturskred.

Derfor håber jeg, at alle, der stemte imod et lignende forslag sidste gang, også stemmer imod det den her gang.

Vi ser meget frem til at deltage aktivt i arbejdet med ændringer i lov om kunstig befrugtning, og forslag, som er nævnt tidligere om at stille krav til dem, der ønsker kunstig befrugtning, er vi som udgangspunkt meget positive over for, men Kristeligt Folkeparti kan ikke støtte det her forslag; jeg håber ikke, det kommer som et chok for Enhedslisten.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Nej, et chok kan man ikke sige, det er.

Når nu fru Tove Videbæk på et eller andet plan spurgte om SF's frisind, så vil jeg gerne spørge til Kristeligt Folkepartis mangel på frisind. Har fru Tove Videbæk eller Kristeligt Folkeparti planer om at fremsætte et lovforslag, som forbyder, at man har mere end én seksuel partner, altså det, at man f.eks. lever sammen med én, måske oven i købet i et ægteskabeligt forhold, men har et sidespring med en anden

partner? Er det sådan, at Kristeligt Folkeparti vil forbyde det ved lov, når nu Kristeligt Folkeparti spørger om SF's holdning til frisind? Det var det ene spørgsmål.

Det andet er, at nu siger fru Tove Videbæk, at homoseksuelle indgår i et forhold, vel vidende at det forhold ikke ad naturlig vej kan frembringe et barn. Mener Kristeligt Folkeparti så, at en kvinde, som gifter sig med en mand og ved, at manden er ufrugtbar, så ikke skal have tilbuddet fra det offentlige om at kunne få hjælp til at blive gravid, for hun vidste jo, at hendes partner ikke kunne gøre hende gravid?

Kl. 11.20

(Kort bemærkning).

Lise Hækkerup (S):

På en eller anden måde synes jeg ikke, det er helt fair, at fru Tove Videbæk fremhæver tre af mine partifæller, som ikke er medlemmer af Folketinget i dag, og som har været med til at udforme en paragraf, som udelukker lesbiske fra at blive insemineret. Vi har alle lov til at tage fejl. Vi er gået ind i et nyt årtusinde i mellemtiden, og det er klart, at det her spørgsmål er et spørgsmål, som ikke nødvendigvis kræver partidisciplin. I min egen gruppe har der også været nogle forbehold, vil jeg også skynde mig at sige.

Mit spørgsmål til fru Tove Videbæk lyder, og det var, fordi fru Tove Videbæk siger, at et barn har krav på både en mor og en far: Mener fru Tove Videbæk ikke, at et barn har krav på kærlighed, og at den kærlighed også godt kan mobiliseres eller være til stede, hvis et barn udelukkende har to mødre?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Nu kommer vi sandelig langt omkring.

Hr. Kamal Qureshi spørger til Kristeligt Folkepartis frisind på det ægteskabelige område, og jeg vil gerne sige til hr. Kamal Qureshi, at så vidt jeg ved, findes der ikke lovgivning om, hvad folk, som ikke er gift, må og ikke må med hinanden osv., osv., og Kristeligt Folkeparti har heller ingen planer om at lave lovgivning på det område.

Så var det vedrørende, hvis en kvinde gifter sig med en mand, der ikke er fertil. Helt grundlæggende kan man jo sige, at hvis en kvinde og en mand gifter sig, så er det klart, at så håber de på at kunne få børn sammen. Det håber man selvfølgelig; det vil være en negativ overraskelse, det er noget, som overrasker én, hvis det vi-

ser sig, at man ikke kan få børn. De har håbet det, og de planlægger det osv., osv.

Men når to kvinder gifter sig med hinanden, og to mænd gør det, så ved de på forhånd, at de ikke kan få børn sammen, uanset hvilke love vi vedtager herinde. Vi har så besluttet, at i lovgivningen skal det være sådan, som § 3 nu er, og den står jeg ved.

Fru Lise Hækkerup nævner de her tre fremtrædende, gæve socialdemokrater, som fik § 3 indføjet i loven om kunstig befrugtning, og jeg har ikke hørt disse medlemmer beklage, at de har været med til at få den ændring ind i loven, og jeg har stor respekt for dem, så det var bestemt ikke for at hænge dem ud, men tværtimod for at rose dem.

Så var der det her med, om børn ikke har krav på kærlighed først og fremmest. Jo, og der mener jeg så, vil jeg gerne sige til fru Lise Hækkerup, at en homoseksuel mand sikkert kan være en lige så kærlig far som en heteroseksuel mand, men han kan ikke være en mor. Han kan være en lige så god far som en heteroseksuel mand, men han kan ikke være en mor. Og en lesbisk kvinde kan være en lige så kærlig mor som en heteroseksuel kvinde, men hun kan altså ikke være en far. Og det er dér, det skiller.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg vil meget gerne på SF's vegne i hvert fald takke for, at Kristeligt Folkeparti ikke har tænkt sig at komme med forslag om, at det skal være forbudt at have andre partnere end dem, man nu lever sammen med. Så har vi i hvert fald fået den beroligelse og fået det på plads.

Nu siger fru Tove Videbæk, at når en mand og en kvinde bor sammen eller gifter sig, så ligger der en eller anden naturlighed i det, og at det så også betyder, at de vil have nogle børn. Det er jeg nu ikke sikker på. Jeg kender masser af par, som er sammen og ikke nødvendigvis ønsker at få børn, eller de siger faktisk ligefrem, at de ikke skal have børn og bruger derfor en eller anden slags prævention.

Så jeg synes ikke, man kan sige, at i det ene forhold kommer det som et chok, og i det andet forhold kommer det ikke som et chok. Der er da også mange homoseksuelle, der går ind i et parforhold og egentlig ikke har gjort sig forestillinger om, at der nødvendigvis ville komme et ønske om, at de skulle have et barn sammen, men det er noget, der kommer, når forholdet udvikler sig, ligesom det gør i mange andre forhold.

Så jeg vil spørge, om ikke fru Tove Videbæk kan se, at man i et forhold ikke nødvendigvis fra start har et ønske om, at det skal frembringe et barn, men at det er noget, der kan komme – eller ikke komme – senere hen.

Kl. 11.25

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Det giver jo sig selv, at en mor ikke kan være en far og en far ikke kan være en mor. Det gælder jo også for heteroseksuelle, og det vil sige, at den argumentation kunne man også gøre gældende for den fjerdedel af alle danske børn, som vokser op uden enten en mor eller en far. Den forælder, der er tilbage, kan jo ikke spille begge roller. Ikke desto mindre tillader vi det i det nuværende samfund.

Det, jeg skal spørge fru Tove Videbæk om, er: Vil Kristeligt Folkeparti gå så langt ud ad den linje, ud ad den holdning, at man f.eks. vil lave tiltag imod skilsmisse? Det ville vel være den logiske konsekvens, hvis man mener, det er så væsentligt for barnets tarv at have både en mor og en far.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Hr. Kamal Qureshi nævner nogle par, som ikke ønsker at få børn. Jamen hvad er så problemet? Så har de jo i hvert fald ikke brug for kunstig befrugtning.

Så var det den her sag med ligeberettigelse igen. Altså den her sag med kunstig befrugtning og homoseksuelle par ser jeg på den måde, at det er en kamp om voksnes ligeberettigelse, det er en kamp om voksnes rettigheder, det er nogle voksne, der mener, de har krav på noget, som alle andre har, selv om de ikke naturligt har mulighed for det. Det er altså noget med, at man vil. Jeg ser det her som en rettighedskamp meget mere, end at det har noget med børn at gøre; jeg ser børnene som noget sekundært. Det er sådan, jeg ser på det.

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil siger, at en fjerdedel af alle danske børn vokser op i et hjem, hvor der kun er én forælder. Ja, det gør de, og det skal vi som samfund jo ikke blande os i, men dér, hvor vi vil blande os, er, hvor vi siger, at når vi som samfund stiller en mulighed til rådighed – altså muligheden for kunstig befrugtning – så har vi også pligt til som samfund at sætte nogle rammer op omkring et sådant tilbud, så det bliver det bedste udgangspunkt, den bedste op-

startstilling for et barn, og der ved vi, at det bedste udgangspunkt, den bedste opstart for et barn er, at der er både en mor og en far.

Vedrørende tiltag mod skilsmisse vil jeg sige: Nej, vi vil selvfølgelig ikke lave forbud mod skilsmisse eller noget i den retning, men det, vi gerne vil som Kristeligt Folkeparti, er at give tilbud om parrådgivning, for der er faktisk rigtig mange par, der gerne ville have noget rådgivning, når der begynder at blive knas i ægteskabet eller i parforholdet, og så er det ikke muligt for dem. De kan først få rådgivning, når det kommer dertil, hvor de faktisk står lige før skilsmissen, og det mener vi er uhensigtsmæssigt.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Man har meget travlt med, at det er en mulighed, *samfundet* stiller til rådighed. Nu mener jeg jo godt nok, at det skal være sådan, at både lesbiske og enlige kan modtage insemination på præcis samme måde som heteroseksuelle, altså få det betalt af det offentlige, men lad os nu sige, at det ikke er *samfundet*, der stiller muligheden til rådighed, men et spørgsmål om, at man giver lægerne lov til – ligesom før 1997, hvor det jo var tilladt – kunstigt at befrugte lesbiske og enlige, men at det skal foregå i privat regi, og at det skal være de lesbiske eller den enlige, der selv betaler, ville fru Tove Videbæk så synes, det var en god idé? Så er det jo ikke længere *samfundet*, der stiller det til rådighed.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg kan sige, at de fleste af de homoseksuelle par, jeg kender, egentlig gerne vil have børn, ikke fordi de gør krav på det, men fordi de faktisk gerne vil give kærlighed til børn, ligesom mange af os andre, der har børn, også gerne vil. Selvfølgelig ligger der også i ønsket om at ville have børn, at det giver os en glæde, og det samme gælder selvfølgelig også homoseksuelle par, som gerne vil have børn.

Kl. 11.30

Det, som fru Tove Videbæk ikke forholdt sig til, og som jeg egentligt spurgte om, er, at man godt kan indgå i et forhold, hvor der på det tidspunkt, hvor man indgår forholdet, ikke er et ønske om at få et barn, men forholdet udvikler sig sådan, at det ønske kommer senere. Vil fru Tove Videbæk ikke vil give mig ret i, at sådan er der både heteroseksuelle og homoseksuelle par, som fra start af ikke har et ønske om at få et barn,

men som får ønsket senere? Det er det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er om den parrådgivning, som fru Tove Videbæk snakker om, som i øvrigt også blev indført med SF-stemmer: Er det ikke rigtigt, at parrådgivning bliver givet til både heteroseksuelle og homoseksuelle par, og at der ikke her er en forskelsbehandling?

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til fru Pernille Rosenkrantz-Theil: For os er det med kunstig befrugtning ikke et spørgsmål om betaling, men et spørgsmål om børnenes tarv. Vi mener, at vi skal give børnene den bedste startopstilling, og det er altså at have en far og en mor. Hvad der i øvrigt sker videre og senere i livet, skal vi som samfund ikke blande os i, hvis folk selv klarer det.

Hr. Kamal Qureshi var inde på det her med parrådgivning, og jeg vil da sige til hr. Kamal Qureshi, at den parrådgivning, som Kristeligt Folkeparti ønskede at indføre, desværre ikke er blevet vedtaget. Den parrådgivning, der findes, er i forbindelse med skilsmisse og lige før skilsmisse, altså lige før det hele falder fra hinanden. Der er ikke parrådgivning i offentligt regi, som mennesker kan få, hvis de ønsker det. Det kan de først få, når det hele er ved at falde fra hinanden.

Vi tror, at mange hjem kunne reddes fra skilsmisse. Vi ved, at skilsmisse går virkelig hårdt ud over børnene. Det er noget, som mange børn aldrig kommer over, at de to mennesker, som de elsker højest i hele verden, ikke kan lide hinanden mere. Derfor vil vi gerne komme med tilbud om parrådgivning på et tidspunkt, hvor parret selv ønsker det, også i begyndelsen af en krise, hvor det måske kan være med at hindre en skilsmisse.

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Tirsdag den 27. maj 1997 blev lov om kunstig befrugtning i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning vedtaget i Folketinget som den første samlede lov om kunstig befrugtning. Hovedessensen i loven er, at kun kvinder under 46 år, der lever i parforhold med en mand, kan tilbydes kunstig befrugtning.

Frem til den 2. oktober 1997, da loven så faktisk trådte i kraft, lå der blot en vejledning fra Sundhedsstyrelsen, hvor man kun anbefalede, at kvinder over 45 år ikke skulle tilbydes kunstig befrugtning. Danmark var dermed et af de få

lande, hvor lesbiske kvinder og enlige kvinder kunne få gennemført en kunstig befrugtning. Den nye lov var altså et tilbageskridt og i øvrigt stik imod f.eks. Det Ethiske Råds anbefalinger på området.

De seneste 3-4 årtier er der sket en udvikling i familiemønsteret i Danmark. I dag eksisterer der en meget stor mangfoldighed af familieformer, fordomme og barrierer er blevet brudt ned. Vi har med andre ord givet os selv og hinanden større frihed til at indrette vores privatsfære, som vi selv har lyst til. Den udvikling er vi meget glade for i Enhedslisten, og vi ønsker, at den skal fortsætte i fremtiden.

Det lovforslag, som vi behandler her i dag, er et udtryk for et ønske om med lovgivning at følge den positive udvikling, der er i samfundet. Det handler om, at homoseksuelle skal have adgang til kunstig befrugtning på lige fod med heteroseksuelle. Allerede i dag er det muligt i Belgien, Holland, Irland, Rusland, Spanien og Storbritannien, og det var altså også muligt i Danmark frem til 1997. Vi har i Enhedslisten lidt svært ved at forstå, hvad det var, der ændrede sig så radikalt fra 1997, altså fra før loven og til efter loven. Det er der ikke blevet svaret på i dag, desværre.

I Enhedslisten mener vi i bund og grund ikke, at staten skal blande sig i, hvilken familieform folk ønsker, så længe ingen i familien undertrykkes af formen. Det skal være folks helt egne valg.

For mig og for Enhedslisten er der ingen tvivl om, at homoseksuelle kan være lige så gode og i øvrigt lige så dårlige forældre som heteroseksuelle forældre. Det bliver også slået fast i den meget store svenske udredning om børn i homoseksuelle familier, som blev lavet i forbindelse med deres ændring af adoptionsloven. Her konkluderes bl.a., at børn, der vokser op med homoseksuelle forældre, udvikler sig socialt og psykisk på præcis samme måde som alle andre børn.

Kl. 11.35

I England måtte man også erkende, at der ikke fandtes saglig begrundelse og ej heller dokumentation for, at barnets tarv ikke kunne varetages lige så godt af homoseksuelle forældre som af heteroseksuelle, og at den eneste hindring for ligestilling dermed var fordomme og/eller et forældet syn på familien.

Venstres ordfører har i dag på præcis samme måde som englænderne erkendt, at der ikke er dokumentation og ej heller saglig begrundelse

for at mene, at barnets tarv ikke kan varetages af homoseksuelle. Alligevel ønsker Venstre ikke at tage konsekvensen, og af det kan man kun udlede, at Venstre ønsker at bevare en lovgivning baseret på fordomme og følelser.

Selv om vi i Enhedslisten ikke synes at være i tvivl om, at barnets tarv kan varetages lige så fint af homoseksuelle som heteroseksuelle, har det jo bestemt ikke været nogen garanti for, at alle andre mente det samme.

Jeg vil egentlig gerne spørge, og det har vi gjort nogle gange i dag, så jeg forventer ikke nødvendigvis, at der kommer svar på det nu, men måske i forbindelse med nogle af de kommende behandlinger: Hvis man nu ikke mener, at det er i barnets tarv at bo hos homoseksuelle, hvorfor tillader man så i dag, at homoseksuelle par kan stedbørnsadoptere, altså at den ene adopterer den andens biologiske barn?

Hvorfor er det tilladt for lesbiske at blive kunstigt befrugtet, så længe det ikke foretages af en læge? Og hvorfor tillader vi med eller uden adoption eller kunstig befrugtning, at børn bor hos homoseksuelle, enlige eller enlige forældre?

Det er jo dybt ulogisk, for mente vi, at det stred mod barnets tarv, var det da samfundets pligt at skride ind over for det og varetage barnets tarv og sikre, at de børn fik en ordentlig opvækst. Der er altså nogle misforhold, hvad angår lovgivningen på de her områder.

Jeg ved godt, at det måske er et spørgsmål om, at det tager tid at værne sig til, at normerne forandrer sig, og dermed også tid, inden lovgivningen forandrer sig, og det har jeg fuld respekt for. Jeg synes måske blot, at det er på tide, at vi får gjort noget ved de sidste dele af lovgivningen.

Det her forslag vil, hvis det ikke bliver vedtaget, blive fremsat igen og igen og igen. Så når fru Tove Videbæk lidt træt siger, at det er fjerde gang, forslaget bliver behandlet, vil fru Tove Videbæk formodentlig om nogle år meget træt sige, at det er så tiende gang, at det bliver behandlet – hvis det fortsat ikke er blevet vedtaget.

Jeg vil gerne slutte med at takke for en god og sober debat om det her forslag og selvfølgelig takke dem i de forskellige partier, som støtter forslaget. Det er jo et forslag, hvor der er tradition for at frit stille, men jeg kan forstå, at Socialdemokratiet og SF støtter som grupper, enkelte i Socialdemokratiet dog med forbehold, og jeg har en klar forventning om, at der også i De Konservative og Venstre kan findes støtte blandt enkelte medlemmer.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil nævnte den svenske undersøgelse som et vigtigt dokument og brugte den egentlig som dokumentation for, at børn i homoseksuelle familier trives lige så godt som børn i heteroseksuelle familier.

Er fru Pernille Rosenkrantz-Theil ikke vidende om, at den svenske socialstyrelse, altså en parallel til den danske Sundhedsstyrelse, sætter adskillige spørgsmålstejn ved rapporten? De siger, at der er både videnskabelige problemer med rapporten og der er mere principielle problemer. De siger, at den svenske socialstyrelse ikke mener, at komiteen har taget tilstrækkelig hensyn til børneperspektivet i sagen.

Desuden mener styrelsen, at komiteen er gået længere i sine anbefalinger, end materialet kan bære. Der er heller ikke taget hensyn til mulige risikofyldte kombinationer. Og endelig peger styrelsen på, at de udsagn, som børnene kommer med, bagatelliseres. Og man slutter med at sige, at på baggrund af alle de her ting mener socialstyrelsen ikke, at lovgivningen bør ændres hen imod, at de homoseksuelle får flere rettigheder.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Det er helt rigtigt, at jeg synes, at det svenske dokument er ualmindelig væsentligt i den her debat. Det synes jeg bl.a., fordi det er en af de få meget store undersøgelser, der er lavet på området. Der er også blevet lavet undersøgelse i forbindelse med de engelske lovgivningsforandringer, som jeg synes er vigtige at lægge vægt på.

Det er fuldstændig rigtigt, at de ikke er entydige. Og det er formodentlig også rigtigt, at man kan gå ind og foretage en videnskabelig kritik af både det ene og det andet. Det kan man for det meste.

Kl. 11.40

Men jeg skal sige, at jeg synes godt, at vi på baggrund af den del, der omhandler børnene og ikke forældrene, og det er rigtigt, hvad fru Tove Videbæk siger, at den godt kunne have sat mere plads af til det, kan konkludere, at børnene udvikler sig socialt og psykisk som andre børn.

Det betyder jo ikke, at der ingen problemer er. F.eks. står der også i rapporten, at der er meldinger om, at nogle børn bliver udsat for mobning i skolen, og at det kan være svært i teenageårene at have homoseksuelle forældre. Selvfølgelig er der den slags problemer på fuldstændig samme

måde, som et barn, der fødes sorthåret eller fødes skeløjet eller fødes med en lidt større fedtprocent end andre, risikerer at blive udsat for mobning. Vi kan jo ikke sikre børn et lykkeligt liv gennem lovgivningen.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil nævner, at det er en meget stor og god undersøgelse, og det er jeg helt enig i. Men synes fru Rosenkrantz-Theil så ikke, at det er ærgerligt, at man drager de forkerte konklusioner af undersøgelsen, når nu det er en stor, god og en vægtig undersøgelse?

Altså det, der er det værste ved den konklusion, man har draget, er jo egentlig, at den svenske socialstyrelse siger, at på baggrund af, hvad de har sagt, og det er med fokus på, hvad der er det bedste for barnet, anser de ikke, at der findes tilstrækkelig videnskabelig grund til at ændre denne lovgivning.

Alle børneorganisationer i Sverige sagde nej tak til det her. Den svenske psykologforening sagde nej tak. Det var kun foreningerne for de homoseksuelle i Sverige, som var enige i konklusionen.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Og flertallet i det svenske parlament, som jo valgte at se bort fra socialstyrelsens kritik af rapporten og valgte at ændre lovgivningen, fordi de mente, at de havde lært nok af den rapport til at tage den stilling, som de gjorde.

Så kan man selvfølgelig godt diskutere, om det svenske parlament er kompetent eller ikke kompetent, ligesom man kan diskutere, om det her parlament er kompetent eller ikke kompetent. I hvert fald har svenskerne fortsat lagt rapporten til grund, selvfølgelig med de bemærkninger, som den svenske sundhedsstyrelse kom med, in mente.

Jeg vil sige om den slags rapporter, at jeg synes, de skal bruges til at lære noget af. Jeg vil ikke sige, om konklusionen er rigtig eller forkert som noget almenlydigt, for jeg mener, at uanset om konklusionen er rigtig eller forkert, så har fru Tove Videbæk eksempelvis ret til at mene det modsatte. Fuldstændig ligesom jeg har ret til at mene det modsatte, hvis konklusionen havde været den modsatte.

Rapporten kan man bruge til at lære af, men man kan ikke bruge den til at tage politisk stilling. Det vil i sidste ende være et spørgsmål om

menneskesyn, og her holder Enhedslisten altså fast i, at homoseksuelle kan give lige så meget kærlighed til børn som heteroseksuelle.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Fru Pernille Rosenkrantz-Theil er jo også optaget af børnenes tarv, det ved jeg, og derfor kan jeg ikke forstå, at det for fru Pernille Rosenkrantz-Theil ikke er bekymrende at vide, at alle de organisationer, alle de foreninger, som er bekymrede for børnenes tarv, som tager sig af børnenes tarv, som netop har som formål at tage sig af børn, som på alle mulige måder vil hjælpe børn, siger nej tak. Psykologforeningen siger nej tak. De eneste, der overhovedet støttede konklusionen i rapporten, var foreningerne for de homoseksuelle.

(Kort bemærkning).

Pernille Rosenkrantz-Theil (EL):

Og flertallet i det svenske parlament. Det var jo ikke kun de homoseksuelle, der støttede konklusionerne i den rapport. De homoseksuelle kan ikke alene vedtage lovgivningen i Sverige. Så det var altså et flertal i det svenske parlament, der støttede konklusionerne i den rapport.

Kl. 11.45

Jeg vil sige i forhold til herhjemme, at adoptivbørnenes forening jo er delt i to på det her spørgsmål, både hvad angår adoption, og hvad angår kunstig befrugtning. Halvdelen af organisationen mener, at det er en rigtig god idé at lade homoseksuelle få mulighed for at adoptere, den anden halvdel mener det ikke. Så de her organisationer er jo delt på spørgsmålet, de er jo ikke enige.

Jeg ser meget frem til, at også danske organisationer bliver hørt i det her spørgsmål, for indtil videre kan vi jo kun læne os op af den svenske undersøgelse og de svenske foreninger.

Den debat, der har været om homoseksuelle og adoption, har jo i hvert fald vist et noget mere nuanceret billede end det, vi har set fra Sverige, bl.a. adoptivbørnenes forening, som jo er delt på spørgsmålet. Det er ikke så entydigt, som fru Tove Videbæk siger.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 68:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af sundhedsrum for stofmisbrugere som et led i den integrerende og skadereducerende politik på narkotikaområdet.

Af Sophie Hæstorp Andersen (S), Lene Garsdal (SF), Naser Khader (RV) og Line Barfod (EL) m.fl.

(Fremsat 14/1 2003).

Forslaget sattes til forhandling

Forhandling

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Efter regeringens opfattelse er det, der er behov for på området her, et bredere og mere sammenhængende alternativ til ideen om fixerum, som her relanceres af Socialdemokratiet, et alternativ, der består af konsekvente og vedvarende bestræbelser for kvalitativt og kvantitativt at fastholde og udbygge den eksisterende indsats, som jo faktisk på mange måder virker. Sigtet er i endnu højere grad at hindre tilgang af nye stofmisbrugere, hjælpe nuværende narkomaner og sætte hårdt ind over for den narkotikarelaterede kriminalitet.

Indsatsen skal ske over en bred kam og dermed afspejle, at sociale problemer, stofmisbrug og narkotikakriminalitet hænger uløseligt sammen. Der er tale om en opgave, som skal løses i fællesskab af centrale, regionale og lokale myndigheder. Det skal ske i nært samarbejde med den enkelte og de pårørende, med private organisationer og institutioner samt med skoler, foreninger og diskoteker i nærmiljøet.

Regeringen agter i foråret at fremlægge en national tværministeriel handleplan for en sådan